

**Kima cha Chini cha Mshahara wa Colorado: \$13.65/saa, au \$10.63 kwa Wafanyakazi Waliopewa rupurupu, mwaka wa 2023 (Kanuni ya 3)**

- Kima cha chini cha mshahara hurekebisha kila mwaka kwa mfumuko wa bei, kwa hivyo viwango vilivyo hapo juu ni vya 2023 pekee.
- Wafanyakazi wote lazima walipwe angalau kima cha chini cha mshahara (isipokuwa hakiruhusiwi katika Kanuni ya 2), iwe wanalipwa kila saa au kwa njia nyingine (mshahara, mapato madogo, kazi ndogo, n.k.), isipokuwa watoto ambao hawajalipwa wanaweza kulipwa 15% chini ya mshahara kamili wa chinini.
- Tumia kiwango cha juu zaidi ikiwa sheria zingine za kazi pia zitatumika, kama vile mshahara wa chini wa Denver (\$17.29 mnamo 2023)

**Muda wa ziada: mara 1½ viwango vya malipo ya kawaida kwa saa zaidi ya 40 kila wiki, 12 kila siku, au 12 mfululizo (Kanuni ya 4)**

- Muda wa ziada unahitajika kila wiki zaidi ya masaa 40, au siku zaidi ya 12, hata kama wiki 2 au zaidi au siku wastani wa saa chache.
- Waajiri hawawezi kutoa muda wa mapumziko (“comp time”) badala ya malipo ya muda na nusu kwa saa za ziada.
- Tofauti kuu/ Ruhusa (yote yamefafanuliwa kwa kina katika Kanuni za 2.3-2.4):
  - Muda wa ziada uliobadilishwa katika idadi ndogo ya kazi za afya; ruhusa kwa madereva wa magari makubwa
  - Hakuna saa 40 za ziada za kila wiki katika kazi za kuteremka kwa theluji/ubao wa theluji (lakini saa 56 za nyongeza kwa wengi chini ya sheria ya shirikisho)
  - Kilimo, hadi 11/1/22: muda wa ziada baada ya masaa 60; mapumziko ya nusu saa ya kulipwa kwa siku zaidi ya saa 12, malipo ya ziada ikiwa zaidi ya 15

**Vipindi vya kula chakula: Dakika 30 bila kukatizwa na kutotozwa ushuru, kwa zamu zaidi ya saa 5 (Kanuni ya 1.9)**

- Inaweza kulipwa, lakini tu ikiwa wafanyakazi wameondolewa kabisa majukumu yote, na kuruhusiwa kuendelea shughuli za kibinafsi.
- Ikiwa kazi inafanya muda wa chakula usiokatizwa kuwa ngumu, kula kazini lazima kuruhusiwe, na muda lazima ulipwe.
- Kwa kiwango kinachofaa, vipindi vya chakula lazima iwe angalau saa 1 baada ya kuanza na saa 1 kabla ya kumaliza zamu

**Muda wa kupumzika: Dakika 10, zitakazolipwa baada ya masaa 4 (Kanuni ya 5.2)**

# Saa za Kazi:	hadi 2	>2, hadi 6	>6, hadi 10	>10, hadi 14	>14, hadi 18	>18, hadi 22	>22
# Mapumziko Kukupumzika	0	1	2	3	4	5	6

- Haihitaji kuwa nje ya makubaliano, lakini lazima ijumuishe kazi, na inapaswa kuwa katikati ya saa 4 kwa kiasi kinachowezekana.
- Vipindi vya kupumzika ni muda uliofanyiwa kazi kwa madhumuni ya kima cha chini cha mshahara na muda wa ziada, na ikiwa waajiri hawataidhinisha na kuruhusu vipindi vya kupumzika, lazima walipe muda wa ziada kwa muda ambao ungekuwa wa mapumziko, ikiwa ni pamoja na kwa wafanyakazi wasiolipwa kila saa.
- Tofauti kuu/ ruhusa:
  - Katika hali zingine, vipindi vya kupumzika vya dakika 10 vinaweza kugawanywa katika dakika mbili kati ya 5 (Kanuni ya 5.2.1)
  - Kilimo: kazi fulani inahitaji mapumziko zaidi; nyingine imeondolewa (Kanuni ya 2.3, & Kanuni za Masharti ya Kazi ya Kilimo)

**Muda Uliofanya Kazi: Lipa muda ambao waajiri wanaruhusu kufanya kazi/huduma kwa manufaa yao (Kanuni ya 1.9)**

- Wakati wote ndani ya majengo, kazini, au mahali pa kazi (lakini sio tu kuwaruhusu wafanyakazi wasio na kazi kuwa kwenye majengo), Pamojana:
  - kuvaa/kutoa nguo/sare za kazi (lakini si nguo zinazoaliwa nje ya kazi), kusafisha/kuweka, au kazi nyingine ya nje ya saa za kazi;
  - kusubiri jukumu kazini, au kupokea au kushiriki habari zinazohusiana na kazi;;
  - uchunguzi wa usalama / unapoingia au kutoka kazini
  - kusubiri kazi yoyote ilivyonukuliwa hapo juu.
- Usafiri kwa faida ya mwajiri ni wakati uliotumika; usafiri wa kawaida wa nyumbani/kazini si (maelezo katika Kanuni ya 1.9.2)
- Muda wa kulala, ikiwa haujakatizwa vya kutosha na mrefu, unaweza kutengwa katika hali fulani (maelezo katika Kanuni ya 1.9.3).

**Makato, Mikopo, Ada na Malipo Yanayozuliwa (Kanuni ya 6, na Kifungu cha 4 cha Kichwa cha 8 cha C.R.S.)**

- Malipo ya mwisho: Inadaiwa mara moja (ikiwa kusimamishwa kazi na mwajiri) au tarehe inayofuata ya malipo (ikiwa mfanyakazi alijiuzulu)
- Malipo ya likizo: Wafanyakazi wanaoondoka lazima walipwe malipo yote ya likizo yaliyokusanywa na ambayo hayajatumiwa, ikiwa ni pamoja na muda wa likizo unaolipwa unaoweza kutumika kwa likizo, bila kukatwa au kutangaza kutaifishwa kwa msingi wa sababu ya kusimamishwa kazi, ukosefu wa ilani ya kujiuzulu, n.k.
- Makato kutoka kwa malipo: Inaruhusiwa ikiwa imeorodheshwa hapa chini au katika C.R.S. 8-4-105 (ikiwa ni pamoja na makato yanayotakiwa na sheria, katika makubaliano yaliyoandikwa kwa manufaa ya mfanyakazi, kwa wizi katika ripoti ya polisi, au kwa hasara ya mali baada ya ukaguzi ilani)
- Mikopo modogo: Waajiri wanaweza kulipa hadi \$3.02 chini ya kiwango cha chini cha mshahara (\$9.54 mwaka 2022, au \$12.85 huko Denver), ikiwa: (a) vidokezo (sio ada za huduma za lazima) ongeza malipo kwa kiwango cha chini kabisa, na (b) vidokezo havielekezwi kwa wafanyakazi/wamiliki wasio na vidokezo.
- Malipo ya chakula/makato: Inaruhusiwa kwa gharama au thamani (bila faida ya mwajiri) ya mulo iliyokubaliwa kwa hiari.
- Salio la mahali pa kulala/makato: Inaruhusiwa ikiwa nyumba inakubaliwa na mfanyakazi kwa hiari yake, hasa kwa manufaa ya mfanyakazi (si ya mwajiri), iliyorekodiwa kwa maandishi, na iliyodhibitiwa hadi \$25 au \$100 kwa wiki (kulingana na aina ya makazi).
- Sare za kazi: Lazima zitolewe bila gharama isipokuwa ni nguo za kawaida zisizo na nyenzo maalum au muundo; waajiri lazima walipe usafishaji wowote maalum unaohitajika, na hawawezi kuhitaji amana au kukatwa kwa uchakavu wa kawaida

**Ruhusa ya tutotumia COMPS (Kanuni ya 2.2 inaorodhesha yote; misamaha kuu iko hapa chini)**

- Watendaji/wasimamizi, na wataalamu walilipa angalau mshahara (sio mshahara wa saa) wa \$45,000 mwaka wa 2023 (\$55,000 mwaka wa 2024, kisha mfumuko wa bei kurekebisha), isipokuwa \$31.41/saa kwa kazi ya kiufundi ya juu zaidi ya kompyuta.
- Wafanyakazi wengine waliolipwa fidia ya juu, wasio wa kazi ya mikono walilipa angalau 2.25 mshahara ulio hapo juu (\$112,500 mwaka wa 2023)
- Wamiliki 20%, au katika shirika lisilo la faida mfanyakazi anayelipwa zaidi/nafasi ya juu zaidi, ikiwa anajishughulisha kikamilifu na usimamizi..
- Aina mbalimbali (si zote) za wauzaji, madereva tekisi, wafanyakazi wa kambi/elimu ya nje au wasimamizi wa mali.

**Uwekaji wa Rekodi na Notisi za Haki (Kanuni ya 7)**

- Ni lazima waajiri wawape wafanyakazi wote (na kuweka kwa miaka mitatu) taarifa za malipo zinazojumuisha muda uliofanya kazi, kiwango cha malipo (pamoja na vidokezo na mikopo), na jumla ya malipo.
- Bango la mwaka huu lazima lionyeshwe panapofiwa kwa urahisi, au kama haliwezekani (kama vile wafanyakazi wa mbali), litolewe ndani ya mwezi mmoja wa kuanza kazi na wakati wafanyakazi wanaomba nakala.
- Waajiri lazima wajumuishe nakala ya bango hili, au Agizo la COMPS, katika kitabu chochote cha mwongozo wa ajira.
- Ukiukaji wa notisi ya sheria za haki (uchapishaji au usambazaji), ikijumuisha kwa kutoa taarifa inayopunguza bango hili, kunaweza kutoa faini na/au kutostahiki kwa mikopo mahususi ya mfanyakazi, makato au msamaha katika COMPS.

**Haki za Malalamiko na Kupinga Kulipiza kisasi (Kanuni ya 8)**

- Wafanyakazi wanaweza kutuma Kitengo (maelezo ya mawasiliano hapa chini) malalamiko au vidokezo kuhusu ukiukaji, au kuwasilisha kesi mahakamani.
- Waajiri hawawezi kulipiza kisasi, au kuingilia kati, wafanyakazi wanaotumia haki zao
- Vidokezo vya siri vinakubaliwa; kutokujulikana au usiri unalindwa ukiombwa (Kanuni ya 4.7 ya Ulinzi wa Mshahara).
- Wamiliki na watu wengine walio na udhibiti wa kazi wanaweza kuwajibika kwa ukiukaji fulani — si biashara tu, hata kama biashara ni shirika, ubia au huluki nyingine tofauti na wamiliki wake (Kanuni ya 1.6)
- Hali ya uhamiaji haina umuhimu kwa haki hizi za kazi: Kitengo hakitauliza au kuripoti hali katika uchunguzi au maamuzi, na ni kinyume cha sheria kwa mtu yeyote kutumia hali ya uhamiaji kuingilia haki hizi (Kanuni ya 4.8 ya Ulinzi wa Mshahara)

***Bango hili ni muhtasari na haliwezi kutegemewa kama taarifa kamili ya sheria ya kazi. Kwa sheria zote, karatasi za ukweli, tafsiri, maswali au malalamiko, wasiliana na***

**SHIRIKA LA VIWANGO NA TAKWIMU ZA KAZI, ColoradoLaborLaw.gov, cdle\_labor\_standards@state.co.us, 303-318-8441 / 888-390-7936**